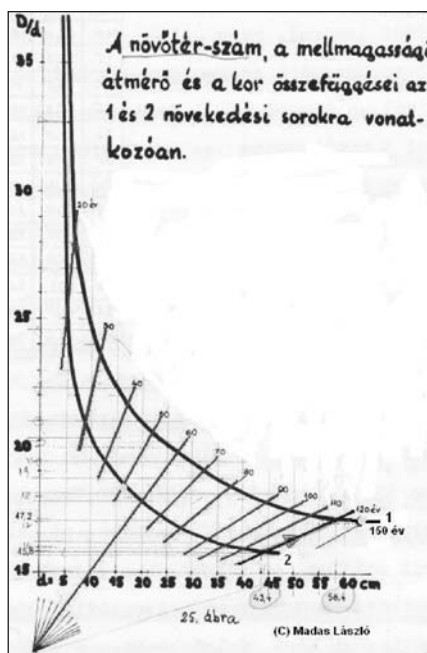

A növtérszám és az életkor

Dr. Madas László új módszert alkalmazott a törzszámváltozás hatásának vizsgálatára. A visegrádi erdészet területén elhelyezkedő különböző korú bükkállományok felső szintjébe tartozó vékonyabb és vastagabb törzsekből álló kis *biocsoportokból* 120 évet átfogó 2 fejlődési sort állított. A fejlődési sort a következő korú egyedek képviselői által állították össze: 119-79-52-43-23-12. Ezen belül két növekedési sort állítottak fel. Az 1. sor alacsony törzszámú, viszonylag nagyobb növtérrel rendelkező, vastagabb egyedekből álló, laza szerkezetű állomány, míg a 2. növekedési sor vékony egyedekből álló, sűrű állományt képvisel, melynek törzsszáma mindig több, mint kétszerese volt az 1. állománynak.

Szükséges az alábbi fogalmak tisztázása: *Növtérnek* a fák koronájának a külső felület és a talaj felszíne közötti területet nevezzük. A növtérnek a talaj felszínén jelentkező vetülete a *növtérület*. (Madas L. 1968). A koronaátmérő és a mellmagassági átmérő viszonyát Seebach vizsgálta először 1845-ben és a kettő hányadosát növtér számnak nevezte el. *Növtér számon* Madas azt a számot érti, amellyel ki lehet fejezni az erdőben növfő fa koronamagasságát és a fa biológiai kapcsolatát. Ez a biológiai kapcsolat az adott körülmények között (kor, záródás, fafaj, termőhely, génállomány stb.) egy bizonyos koronamagassághoz egy meghatározott törzsvastagságot rendel. (A koronamagasságot kifejezhetjük a koronaterület átmérőjével, a törzsvastagságot pedig a mellmagassági átmérővel). A Madas L. (1968) által készített ábra meghatározó a szálaló szerkezetű erdők alakításának folyamatában:

Az ábra abcisszáján az átmérők szerepelnek egyre növekvő sorrendben, az ordinátáján a növtér-számok, míg a legyezőszerűen elhelyezkedő vonalak az *életkorokat* jelzik. Látható, hogy a korrallal viszonylagosan csökken a növtérigény, mindkét növekedési sorra vonatkozóan. A vékonyabb fa (2) növtér száma – *azonos korban* – mindig kisebb, mint a vastagabb fái (1). „A kisebb koronájú és éppen ezért vékonyabb fának viszonylag kisebb növtérre van szüksége, mint a vele egyidős vastagabb, nagyobb koronájú fának.” Ez a megállapítás merőben ellentmond Seebach szabályának, amely szerint a vastagabb törzsnek a vékonyabbhoz képest viszonylag kisebb a

növtérterülete.” A növtér szám csökkenését a *kor* okozza, „a növtér szám csökkenése csupán olyan összefüggésben van az átmérő növekedésével, amennyiben az átmérő a fa öregedésével nő”. Az életkor szerepe a perdöntő, amely mind a mellmagassági átmérőnek, mind a növtér számnak a változását előidézi.

Fekete Lajos így fogalmazott: „A viszonyyszám értéke a korrallal csökken.” Ha valamelyik életkort képviselő sugár mentén (pl. kék vonal) átváltunk a 2-es görbéről az 1-es görbére, akkor azt láthatjuk, hogy a vastagabb átmérő felé haladva a növtér szám viszonylagosan növekszik. (kéknél: 15,8-ról, 17,2-re). Az is kiolvasható, hogy a fa növtér száma *fiatalabb korban* nagyobb, mint idősebb korban. Ez azt jelenti, hogy fiatalabb korban a vastagsághoz képest nagyobb növtérre van szüksége, mint idősebb korban. Másképpen úgy is lehet fogalmazni a fenti jelenséget, hogy a fa vastagodását megelőzi a korona

növekedése. „Abhoz tebát, hogy egy fa jobban vastagodjék, mint eddig, nem lineárisan, hanem **progresszíven nagyobb növtérre van szüksége**. A progresszivitást a koronavetületi átmérő és a mellmagassági átmérő hányadosának a növekedése fejezi ki!”

(Részlet Horváth Dániel „A vágásos és a szálalóerdő közötti átmenet értékelése visegrádi Erdőnyáiban” c. diplomamunkájából (2008))

Elő találkozásom dr. Madas Lászlóval

Laci bácsi otthon várt, beléptem a szobába, hangos szóval és szerető – jó erős! – kézfogással fogadott, majd az íróasztalhoz vezetett és leültetett. „Erdőnyá, hol is kéne keresni benne – hol lenne a legjobb?” kérdezte saját magát. Majd beültünk a terepjáróba. Öcsi fenn vár minket – mondta a mellette ülő műszaki vezetőnek, és rögvest szoba elegyedett vele, miközben éles szemekkel kutatta az erdőt.

Hirtelen megálltunk – kézfogás, vállon veregetés – „hogyan vagy?, mi a helyzet?, mi történt?“, Laci bácsi mindenkit név szerint ismert, mindenkire volt egy kedves szava. Valóban érdekelt, hogy mit mondanak az emberek! Személyes kapcsolata volt nemcsak az erdővel, de a benne dolgozó emberekkel is. Aztán hopp, előkerült Öcsi bácsi is, és Laci bácsi szeme még jobban csillogott. Megérkeztünk. „Öcsi a nyiladék mentén kéne, itt van több generáció is, de várj, felmegyek, megnézem jó lesz-e itt” – mondta és már indult is. Egy óra alatt megtaláltuk a Laci bácsi által jónak talált és elfogadott mintaterületet. Aztán Laci bácsi odahívott egy nagy nyitólappal mellé; „Ugye nem láttál még seholy sem ilyen nagy koronájú fákat, Dani?” – kérdezte. Nemmel bólintottam. 2006 nyarat írtuk...

Horváth Dániel

Kedves Támogatóink!

Köszönjük mindenkinek, aki tavaly a személyi jövedelemadója 1%-ának felajánlásával segítette a **PRO SILVA HUNGARIA**

közhasznú társadalmi szervezetet. Tavaly 231 eFt gyűlt össze a számlánkon, melyet szakmai rendezvények kiadásaira és a szervezet működési költségeinek fedezésére fordítottunk. Ha ebben az évben is az ökológiai alapokon álló erdőgazdálkodás szélesebb körű elterjesztését kívánja támogatni, kérem rendelkező nyilatkozatára a következő adószámot írja:

18581034-1-10

Köszönettel:

PSH elnöksége